

Men størst av alt er kjærligheten ...

Brit Haver er med i Besteforeldreaksjonens RÅD. Hun er 68 år, har 3 barnebarn og bor i Bergen. Som spesialist i psykiatri har hun arbeidet særlig mye kvinner med depresjoner og alkoholproblemer. Brit er opptatt av vår rolle som forbilde for barn og barnebarn. "Når det gjelder miljø og miljøvern har interessen alltid vært til stede," forteller hun. "Jeg blir opprørt over forsøpling og ødeleggelse av naturområder. Jeg vil bevare mest mulig av naturens skjønnhet. Ikke ødelegg vårt landskap med dårlig arkitektur, skjødesløs utbygging og rovdrift på fellesarealer og kulturlandskap. Men dette ble forsterket da jeg leste – og forstod – hvor alvorlig klimasituasjonen er.

Det å bli bestemor – og vite at dette skal jeg overlate til mine barnebarn å leve med – har skapt mitt nåværende engasjement."

Bestemor og miljøaktivist – det er en litt uvanlig kombinasjon. Du nærmer deg pensjonistalderen, er det ikke da man skal ta det mer med ro ... ?

Jeg synes det er bra at pensjonisttilværelsen skal være fylt av mer ro – og mer tid til å tenke over hva som er viktig. Tilbaketrekning, derimot, er ikke like bra, hvis det betyr at man ikke engasjerer seg i viktige spørsmål som angår oss alle. Nettopp det at vi har større grad av frihet til å velge hva vi skal bruke tiden til, er en stor ressurs.

Det virker som du synes det er mer enn nok å engasjere seg i, for en moderne "concerned grandmother"?

Ja, jeg er oppriktig bekymret over mange av de utviklingstendenser som jeg ser i samfunnet både nasjonalt og globalt: forurensning, miljøskader, ulik fordeling av godene og de endeløse krigene som aldri ser ut til å ta slutt. Jeg er også bekymret over alle barna som lider under fattigdom, utnyttelse og mangelfulle muligheter til å utnytte sine talenter. Men mer enn noe annet er jeg bekymret for det som vil ramme oss alle, nemlig konsekvensene av vår manglende respekt for naturen og dens lover.

Men stadig flere velger å lytte til såkalte "klimaskeptikere", som avviser klimaforskernes advarsler ...

Det der er bare trist. Selv har jeg ingen mulighet til fullt ut å forstå de komplekse naturvitenskapelige mekanismer som påvirker vårt klima. Men én ting er jeg sikker på: Klimaforskerne har klargjort at de temperaturendringer som er påvist er menneskeskapte. All den skepsis som nå uttrykkes – særlig av menigmann, uten faglige forutsetninger – oppfatter jeg som benekting av realitetene. For meg som psykiater er det for så vidt en velkjent forsvarsreaksjon, i møte med det som er veldig ubehagelig.

Hva kan vi som besteforeldre tilføre miljø- og klimadebatten, mener du?

Mye, tror jeg. Vi har bl.a. vært vitne til en utvikling som de unge ikke har sett: De påtagelige negative endringer som har funnet sted bare i løpet av vårt livsløp. Disse er så gradvise – at de lett kan overses i et kortere tidsperspektiv. Klimaskeptikerne får vann på mølla når de opplever at vinteren blir ekstra kald. Men de glemmer at den globale gjennomsnittstemperaturen hele tiden er på vei oppover. Vi har erfart dette. Og vi har skapt dette. Da må vi også være villige til å medvirke til at denne utviklingen stanser opp i tide.

Undersøkelser viser at eldre mennesker klimaforurenses mer enn yngre. Hva tenker du om det?

Det er sikkert riktig, for vi tilhører en generasjon som har hatt en velstandsutvikling ingen tidligere generasjoner har sett maken til. Vi har lagt oss til vaner gjennom et langt liv: bilkjøring, flyreiser, muligheter til å kjøpe alle slags varer som er importert fra hele verden – og har reist gjennom alle verdens land for å komme hit. Vi er blitt bortskjemte, kort og godt. I en årrekke trodde vi at dette var uproblematisk. Som psykiater – og menneske – vet jeg at dårlige vaner er vanskelige å vende. Selv er jeg fortsatt et miljøsvin i noen henseender. Men jeg prøver å endre meg gradvis i retning av mer miljøvennlighet. Vi skal jo være gode modeller for våre barn – og barnebarn. Det er en alvorlig utfordring.

Hva savner du i norsk klimapolitikk? Har du en oppfordring til Jens Stoltenberg?

Politikerne må ganske enkelt ta konsekvensene av klimaforskernes funn og advarsler. Og innse at det vil koste. Til Stoltenberg vil jeg si: Våg å være visjonær! Våg å ta upopulære avgjørelser! Våg å følge din overbevisning i klimaspørsmålet! Våg å satse dristig! Ikke bry deg om all verdens lobbyister som vil satse på oljeutvinning i nord. Våg å miste gjenvalget! Da vil du bli husket.

Du får disponere 10 prosent av oljefondet til klimatiltak. Hva gjør du?

Jeg vet ikke om jeg har nok forutsetninger for å uttale meg. Men jeg ville satse halvparten på tiltak i andre deler av verden – som har vist seg effektive og langsiktige. Den andre halvparten ville jeg investert i jernbane, miljøvennlig transport (eksempel sykkel- og gangstier) og fornybar energi her i landet. I tillegg ville jeg gitt et solid bidrag til utdanning og forskning på energi- og miljøspørsmål.

Som psykiater vet du mye om det å være menneske under vanskelige betingelser. Hvordan unngår vi alderdommens dødssynd – pessimismen?

Ved å engasjere oss i de unge – og deres tilværelse. Og holde fast på vår verdighet og sjarm som erfarne, levende mennesker. Humor er dessuten et uforlignelig botemiddel!

Hva slags livsverdier ønsker du å gi videre til barnebarna dine?

Jeg er opptatt av grunnleggende verdier som plikt og moral og felles ansvar. Men underveis er det kommet til en individualisme som det er vanskelig å bekjempe. For mine barnebarn ville jeg ønske at de blir både nyttige og gode: At de respekterer og bryr seg om andre mennesker som seg selv. Og selvsagt vil jeg forsøke å formidle miljøsakens betydning. Jeg ville også ønske at kristne livsverdier får forme deres måte å leve på. Da tenker jeg mer enn noe på kjærlighetsbudet: Men størst av alt er kjærligheten.